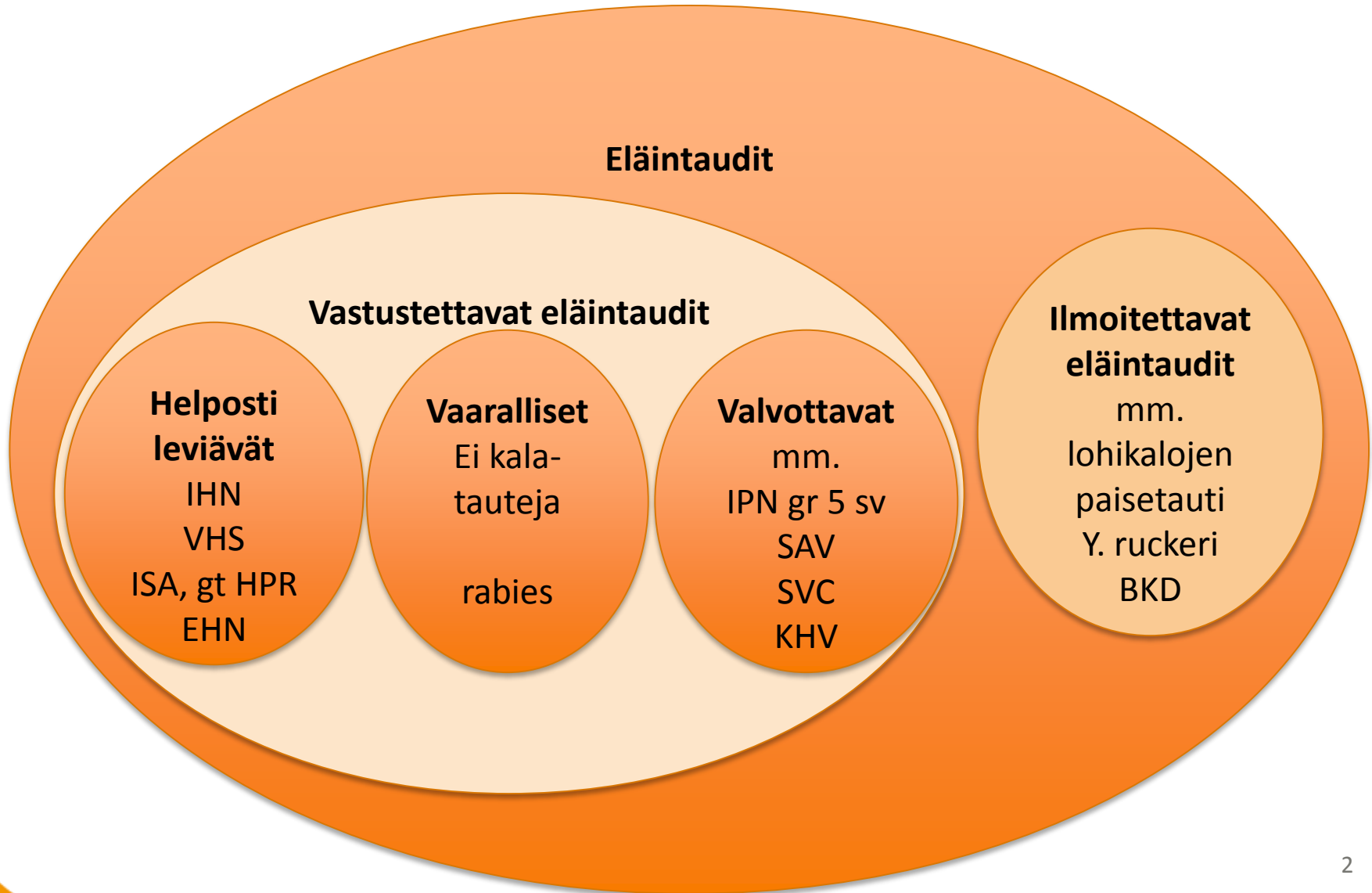

Kalanviljelijän ja eläintautiviranomaisen yhteistyö kalataudin hävittämisessä

Hanna Lounela ja Paula Junnilainen

Eläntautien luokittelu eläntautilaissa

**Maa- ja metsätalousministeriö
Ruokaosasto**

- lainsäädännön valmistelu
- EU -yhteistyö

OIE
EU

Evira

- valtakunnallinen ohjaus ja valvonta
- raja- ja tarkastuseläinlääkärit
- diagnostiikka

Toimijat

Aluehallintovirasto

- alueellinen ohjaus, valvonta ja toimeenpano

Kunnaneläinlääkäri

- ilmoitusvelvollisuus
- toimeenpano

Valmiuseläinlääkäri

- toimeenpano

Valtuutettu tarkastaja

- toimeenpano
kunnaneläinlääkäriin
sijasta tai apuna

Yhteistyö:

1. askel - ennaltaehkäisy

- Estetään taudin tulo Suomeen/omaan pitopaikkaan
 - lainsäädännön asettamat rajoitukset kalojen, sukusolujen ja tuotteiden tuonnille ja siirroille
 - elinkeinon asettamat omat rajoitukset kalojen ja sukusolujen tuonnille ja siirroille
 - kuljetusten järjestäminen turvallisella tavalla
 - suojavaatteiden käyttö, tautisulku
 - rokottaminen eräissä erityistapauksissa
 - mitä muuta?
- Valmistaudutaan taudin havaitsemiseen ja torjuntaan
 - valmiussuunnitelmat ja toimintaohjeet
 - valmiusvarastot
 - tiedottaminen, koulutukset ja harjoitukset

Vesieläinten kuljetukselle asetetut vaatimukset, eläintautilaki, 74 §

- Vesieläimiä kuljettavan on huolehdittava siitä, että
 - eläinten terveydentila ei muutu kuljetuksen aikana
 - **kuljetus ei vaaranna vesieläinten terveydentilaa lähtöpaikassa, kauttakuljetuspaikoissa tai määräpaikassa**
- Kuljetusten aikana tapahtuva kuljetussäiliöiden veden vaihto ei saa heikentää kuljetettavien vesieläinten terveydentilaa eikä aiheuttaa vaaraa eläintautien leviämisestä
- Suomen rajat ylittävissä vesieläinten kuljetuksissa kuljetussäiliön vesi saadaan vaihtaa vain hyväksytyssä kuljetussäiliöiden vedenvaihtopaikassa

Yhteistyö:

2. askel – varhainen havaitseminen

- Havaitaan tartunta ennen kuin tauti ehtii levitä Suomessa
 - toimijat ja eläinlääkärit tunnistavat oireet
 - välitön ilmoitus oireista eläinlääkärille/
länineläinlääkärille
 - epäilyilmoitusten nopea selvittäminen
 - tarkastus ja näytteenotto
 - tautien seurantaohjelmat
 - riskiperusteinen virustautivalvonta
 - valvontatiheys melko alhainen

Yhteistyö:

3. askel – nopeat ja oikeat toimet taudin hävittämiseksi

- Taudin varmistumisen jälkeen, Evira ja aluehallintovirasto ryhtyvät toimenpiteisiin taudin hävittämiseksi pitopaikasta, esim.
 - kalojen lopettaminen ja hävittäminen
 - pitopaikan tyhjentäminen, puhdistaminen ja desinfiointi
 - muun tartunnanvaarallisen materiaalin käsittely tai hävittäminen
 - viranomaisen vastaa toimenpiteiden järjestämisestä ja kustannuksista
 - omistajalla on oikeus saada korvausta lopetetuista eläimistä ja hävitetyistä omaisuudesta, tuotannonmenetyksestä maksettava korvaus on harkinnanvaraista ja enintään 75 %

Toistemme työn arvostaminen

- Te kalanviljelijät
 - olette alanne ammattilaisia
 - olette oman kalanviljelylaitoksenne parhaita asiantuntijoita
 - taudin hävittäminen aiheuttaa runsaasti lisätyötä
 - aiheuttaa uhan toimeentulon menettämisestä
 - meidän viranomaisten on tärkeää muistaa tämä
 - yhteistyöhakuinen toiminta on antoisaa
 - tekee yhteistyön miellyttäväksi meille kaikille

Tiedon jakaminen

- Kun helposti leviävä kalatauti todetaan on toimijoilla ja viranomaisilla valtava tiedontarve
 - Evira vastaa kansallisesta tiedotuksesta, kun on kyseessä helposti leviävä eläintauti kuten IHN
 - alueellisesta tiedottamisesta vastaa aluehallintovirasto
 - erityisesti kannattaa seurata Eviran nettisivuja
 - asianosaisille pyritään antamaan kaikki mahdollinen tieto, mitä viranomaisilla on kulloinkin käytettävissään
 - avoin ja riittävä tiedottaminen auttaa säilyttämään keskustelun asiallisena ja katkaisee huhuja
 - on tärkeää, että viranomaisen saa toimijoilta kaikki kalataudin alkuperän selvittämiseksi ja leviämisen estämiseksi tarvittavat tiedot

Kalojen lopettaminen

- Kun helposti leviävä kalatauti on todettu, määrää Evira kalat hävitettäväksi
 - lopetussuunnitelma valmistellaan yhdessä toimijan, aluehallintoviraston ja kunnaneläinlääkärin kanssa
 - lopetussuunnitelman perusteella viranomaisen sopii toiminnasta tarvittavien yritysten kanssa ja tekee tarvittavat hankinnat
 - aikatauluista sovitaan yhdessä

Pohdittava

- miten kalat lopetetaan
- miten estetään tartunnan leviäminen lopetusten/teurastusten yhteydessä

Pitopaikan saneeraus

- Taudinaiheuttaja pyritään hävittämään pitopaikasta pesemällä ja desinfioimalla viljelylaitos sekä kaikki sellaiset laitteet ja tavarat, joissa taudinaiheuttaja voi elää
- Saneeraussuunnitelma valmistellaan viranomaisen ja kalanviljelijän yhteistyöllä
- Evira tekee päätöksen saneerauksesta, sopii toiminnasta yritysten kanssa ja tekee mahdolliset hankinnat
- Saneerauksen täytäntöönpanosta vastaa aluehallintovirasto, saneerauksen etenemistä valvoo kunnaneläinlääkäri
- Toimijalla on tässäkin avunantovelvollisuus

Yhteistyö:

4. askel – taudin leviämisen estäminen

- Taudin varmistumisen jälkeen, Evira ja aluehallintovirasto ryhtyvät toimenpiteisiin taudin leviämisen estämiseksi
 - taudin alkuperän selvittäminen ja leviämisen kartoittaminen
 - kontaktitilojen tutkiminen
 - Rajoitusvyöhykkeen perustaminen tartuntapaikan ympärille
 - vyöhykkeen laajuus riippuu taudista ja taudin leviämisestä
 - mm. kalojen kuljettamista ja istuttavista voidaan rajoittaa vyöhykkeellä

Taudin alkuperän ja sen leviämisen selvittäminen

- Mistä tauti on voinut tulla pitopaikkaan?
- Minne tauti on voinut levitä edelleen?
- Selvitysten perusteella täsmentyy ajanjakso, milloin tautia on mahdollisesti ollut pitopaikassa
 - pitopaikan toimijalta pyydetään nopeasti luettelo tulevien ja lähtevien kalojen toimituksista
 - on tärkeää, että luettelo on täsmällinen ja paikkaansa pitävä, koska näytteenotto kohdistetaan ensin suurimman leviämiskorkeuden paikkoihin
 - asiakkaiden ajantasaiset yhteystiedot nopeuttavat näytteenottojen järjestämistä
 - kuolleisuustilastot on tärkeä apu selviteltäessä, milloin tauti on tullut pitopaikkaan
 - Kuolleisuudet tulisi merkitä päiväkohtaisesti ja kuolleisuustilastoihin ei lisätä muita poistoja

Taudin alkuperän ja sen leviämisen selvittäminen

- Kalankuljetuksista pyydetään tietoja kuljetusyhtiöiltä
- Autojen pesupaikkojen kirjauksista tarkistetaan autojen pesut ja desinfektiot
- Autokohtainen kirjanpito tehdyistä pesuista ja desinfektioista olisi hyödyksi
- Tärkeää pitää vesiviljelyrekisteritiedot ajan tasalla
 - Isutustiedot
 - Asiakkaiden ohjaus vesiviljelyrekisteriin ilmoittautumisessa

MMM asetus kaloissa esiintyvien eläintautien vastustamisesta, 6 §

- Vesiviljelyeläimiä ja niiden sukusoluja saa kuljettaa pitopaikasta vain seuraavin edellytyksin
 - vastaanottajalle tarkoitetussa kuormakirjassa tai muussa vastaavassa asiakirjassa on vähintään tiedot **kuljetettavien eläinten tai sukusolujen lajista, lukumäärästä, iästä, keskipainosta, alkuperästä ja omistajasta sekä kuljetuksen lähtöpäivästä ja -paikasta ja aiotusta määränpäästä;**
 - niistä pitopaikoista, perkaamoista, jalostuslaitoksista ja kuljetussäiliöiden vedenotto- ja vedenpoistopaikoista, **joissa kuljetusväline käy, pidetään kirjaa; sekä**
 - eläinten kuolleisuudesta kuljetuksen aikana pidetään kirjaa.
- Kuljetettaessa sukusoluja voidaan vastaanottajalle tarkoitettuun kuormakirjaan tai muuhun vastaavaan asiakirjaan edellä olevasta poiketen sisällyttää tieto kuljetettavien sukusolujen tilavuudesta lukumäärän ja keskipainon sijaan

Yhteistyö:

5. askel – arviointi ja valmiuden päivittäminen

- Tautiepäilyn käsittelyn tai tautitapauksen hävittämisen jälkeen arvioidaan toimenpiteiden onnistuminen ja päivitetään valmiussuunnitelmat ja toimintaohjeet tämän arvioinnin perusteella
- Koulutusten järjestäminen